

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شکافتن قبور و ساختن بناه بر روی آن

(ترجمه)

پرسش

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته!

آیا نیش قبور و بناء ساختن بر آن جائز است؟

پاسخ

وعلیکم السلام ورحمت الله وبرکاته!

ابوداود از طریق عائشه رضی الله عنها روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است:

«کسر عظم المیت ککسره حیاً»

ترجمه: شکستن استخوان میت مانند شکستن استخوان وی در زندگی اوست.

و در عون المعبود شرح سنن ابی داود از سیوطی رحمه الله در مورد علت حدیث چنین نقل شده است: از جابر رضی الله روایت شده که گفت:

«خرجنا مع رسول الله صلی الله علیه وسلم فی جنازة فجلس النبی صلی الله علیه وسلم علی شفیق القبر وجلسنا معه، فأخرج الحفار عظماً ساقاً أو عضداً فذهب لیکسره، فقال النبی صلی الله علیه وسلم لا تکسرها فإن کسرك إیاه میتاً ککسرك إیاه حیاً، لکن دسّه فی جانب القبر»

ترجمه: با رسول الله صلی الله علیه وسلم در جنازه‌ای برآمدیم، رسول الله صلی الله علیه وسلم در گوشه قبری نشست و ما نیز با او نشستیم، قبرکن یک استخوان ساق پای و یا استخوان بازو را بیرون کشید تا آن را بشکنند؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: استخوان میت را نشکن، و آن را در گوشه قبری دفن نما؛ چون شکستن آن بعد از زندگی مانند شکستن آن در زندگی اش می‌باشد.

مفهوم حدیث چنین است که هرگاه استخوان در قبر موجود باشد، محافظت آن و گذاشتن آن در خاک واجب است.

ازین جهت شکافتن قبر مسلمانان جائز نیست؛ مگر این که استخوان‌ها پوسیده و خاک شده باشند، در آن صورت کشت و کار، بناء ساختمان و دیگر امور مباح بر آن جائز است. اما هرگاه استخوان تازه باشد؛ در آن صورت نبش قبور، آبادی و دیگر امور مباح بر آن جائز نبوده، مگر در برخی حالات و شرایط خاصی که مربوط مردگان می‌شود، چنانچه در زمینه نصوص بیان شده است.

و مسئله دیگر این که چقدر زمان لازم است تا دانسته شود که مردگان پوسیده اند یا خیر؟ دانستن این مربوط به اهل خبره بوده و تحقیق خاص را ایجاب می‌کند.

آنچه در مورد قبرستان 500 ساله گفتید و این که آثاری از آن باقی نمانده و اکنون بالای آن بازاری بنا شده است؛ هرگاه در حین ساختن بازار استخوانی موجود می‌بود؛ پس گناه بنای ساختمان درین مکان بر کسانی بر می‌گردد که اولین بار به کندن قبور اقدام کرده اند، اما پس از آن که بر آن ساختمان بنا شده و اکنون کدام آثاری از قبرستان باقی نمانده باشد، پس خرید و فروش در آن حرام نبوده و گناه آن بر کسانی برمی‌گردد که اولین بار قبرستان را تخریب و استخوان‌های آن را کشیدند. سلام‌های من را پذیرا شوید.

برادران عطا بن خلیل ابو الرشته

2004/07/11م